

37 Enskild näringsidkares bokföring

37.1 BFN R 11 Enskild näringsidkares bokföring

- Ikraftträdande** Rekommendationen trädde i kraft den 1 januari 1999 och ska tillämpas senast i fråga om det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 december 1999.
- Bakgrund m.m.** Rekommendationen behandlar enskild näringsverksamhet som omfattas av bokföringsskyldighet. Av särskilt intresse är inkomster och utgifter respektive tillgångar och skulder som beroende på omständigheterna kan hänföras till näringsidkaren privat eller hans näringsverksamhet eller båda. Vad som sägs i rekommendationen gäller i tillämpliga delar alla enskilda näringsidkare och således även sådana som inte är skyldiga att upprätta bokslut.
- Redovisning av tillgångar** Alla tillgångar som hör till verksamheten och som ägs av näringsidkaren ska tas med i bokföringen. Används en tillgång både i verksamheten och av näringsidkaren privat ska tillgången i sin helhet antingen bokföras i verksamheten eller inte alls. Tillgången tas således inte upp endast till viss del i bokföringen. Sker en uppenbar och varaktig förändring i de förhållanden som legat till grund för bedömningen ska frågan om tillgången ska vara bokförd i verksamheten prövas på nytt.
- I de fall en tillgång som ägs av näringsidkaren och inte är bokförd i verksamheten ändå används där, ska nyttjandet bokföras så att verksamhetens kostnad för att nyttja tillgången belastar verksamhetens resultat. Används en tillgång som är bokförd i verksamheten av näringsidkaren privat behöver det privata nyttjandet inte redovisas som en justering av bokförd kostnad eller på annat sätt.
- I redovisningen ska en klar gräns dras mellan näringsverksamhetens likvida medel å ena sidan och näringsidkarens privata likvida medel å den andra. Näringsidkarens tillskott och uttag

av likvida medel är affärshändelser som ska bokföras. Av detta följer att verksamhetens kassa som huvudregel ska hållas avskild från näringsidkarens privata kassa. Innehav av kontanter och övriga likvida medel som finns bokförda i verksamheten ska alltid kunna styrkas.

**Redovisning
av skulder**

Alla skulder som hör till näringsverksamheten ska tas med i bokföringen. Däremot ska näringsidkarens privata skulder inte bokföras i verksamheten.

Skatter som hör till verksamheten exempelvis moms, arbetsgivaravgifter och fastighetsskatt för näringsfastighet ska bokföras i verksamheten. Näringsidkarens inkomstskatteskulder är privata skulder och ska inte bokföras i verksamheten. I de fall näringsidkarens privata skatter och avgifter betalas med verksamhetens medel ska betalningarna bokföras som privata uttag.

**Obeskattade
reserver**

Resultatet av verksamhetens beskattas hos näringsidkaren personligen och någon inkomstskatteskuld ska inte bokföras i verksamheten. Inte heller sådana skattemässiga avdrag som inte motsvaras av förpliktelser i verksamheten ska bokföras. Några obeskattade reserver eller latent skatt på dessa ska följaktligen inte finnas i verksamhetens bokföring. I vissa fall kräver emellertid skattelagstiftningen avsättning i räkenskaperna för att ett avdrag ska medges, exempelvis avskrivningar över plan när reglerna om räkenskapsenlig avskrivning tillämpas.

**Redovisning av
eget kapital**

Eget kapital utgörs av skillnaden mellan å ena sidan verksamhetens tillgångar och å andra sidan verksamhetens skulder och i förekommande fall obeskattade reserver. Saldot påverkas av resultatet och näringsidkarens insättningar och uttag. Posten visar den nettobehållning som näringsidkaren vid en viss tidpunkt har i verksamheten. Alla transaktioner mellan näringsverksamheten och näringsidkaren privat som påverkar nettobehållningen ska bokföras över eget kapital. Detta bör ske på ett sätt som möjliggör särredovisning av insättningar och uttag.

Har näringsidkaren använt privata medel för betalning i näringsverksamheten, bör han så snart det kan ske bokföra dessa utlägg. Detta kan ske genom att näringsidkaren gottgörs för sitt utlägg ur kassan eller genom utbetalning från verksamhetens girokonto. Om likvid reglering inte sker ska utlägget bokföras direkt mot eget kapital.

Resultaträkningen

Intäkterna ska vara ett mått på de prestationer som har utförts och kostnaderna ska vara ett mått på de resurser som förbrukats för att generera intäkterna. Stöd och bidrag ska, i

den mån de inte är att betrakta som lån, redovisas över resultaträkningen och inte över eget kapital. I vissa fall ska stödet/bidraget periodiseras.

Näringsidkarens uttag av varor, inventarier och andra liknande tillgångar ska redovisas på samma sätt och till samma belopp som en försäljning till utomstående. Om tillgångar som inte hör till verksamheten betalats med verksamhetens medel ska detta bokföras som ett uttag av likvida medel.

En försäkringsersättning som är avsedd att täcka verksamhetens kostnader i händelse av näringsidkarens sjukdom behandlas som en intäkt. Premien för en sådan försäkring ska i enlighet härmed bokföras som en kostnad.

Sjukersättning som en näringsidkare får från försäkringskassan eller försäkringsbolag och som är avsedd att täcka inkomstbortfall i händelse av sjukdom behandlas inte som en intäkt. Sjukförsäkringspremien ska i enlighet härmed inte bokföras som en kostnad.

Utgifter som delvis hänför sig till verksamheten och som betalats av näringsidkaren privat ska till den delen bokföras i verksamheten och beräknad kostnad ska belasta resultatet. Som underlag för sådana transaktioner ska finnas en verifikation som består av ursprunglig faktura eller annat underlag som visar näringsidkarens utgift. På denna verifikation ska anges efter vilken grund utgiften har fördelats mellan näringsidkaren privat och näringsverksamheten och hur verksamhetens kostnad har beräknats.

Om en personbil som inte är bokförd i verksamheten används i denna bör kostnaden för att nyttja personbilen i verksamheten belasta resultatet. Den exakta kostnaden kan vara svår att bestämma. Därför kan som kostnad bokföras det i skattelagstiftningen fastställda schablonavdraget för körda mil med privat personbil.

37.2 BFNAR 2004:2 Bokföringsskyldighetens upphörande i enskild näringsverksamhet

Ikraftträdande

Det allmänna rådet trädde i kraft den 1 juli 2004 och ska tillämpas för räkenskapsår som inleddes efter den 30 juni 2004.

När gäller det allmänna rådet?

Det allmänna rådet gäller för de fall när en enskild näringsidkare avslutar sin näringsverksamhet genom att lägga ner denna. Rådet behandlar inte de fall då verksamheten ombildas, säljs eller verksamheten på något annat sätt fortsätter i annan form.

När upphör bokförings-skyldigheten?

Skyldigheten att bokföra affärshändelser enligt BFL upphör när den fysiska personen inte längre bedriver näringsverksamhet. I princip kan man säga att näringsverksamheten inte längre bedrivs när personen faktiskt har slutat med den aktivitet som utgjorde näringsverksamheten. Ibland kan det vara svårt att avgöra om en person faktiskt har slutat bedriva verksamhet. Verksamheten kan t.ex. inte anses vara avslutad för att näringsidkaren har tagit semester eller är föräldraledig. I en säsongsbetonad verksamhet eller i en verksamhet som är starkt konjunkturberoende kanske det inte sker några transaktioner under en tid, under lågsäsong eller en konjunkturedgång, utan att verksamheten därför kan anses ha upphört. Om personen inte längre bedriver någon verksamhet och inte heller har några konkreta planer på att fortsätta, så bör den dock anses vara avslutad.

Vad nu sagts innebär att andra omständigheter än att faktisk näringsverksamhet pågår inte i sig leder till bokförings-skyldighet. Varken registrering av näringsverksamheten, innehav av de tillgångar som använts i näringsverksamheten eller att det återstår att redovisa vissa poster till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet leder till att näringsverksamhet i BFL:s mening ska anses bedriven.

Bokföring av det sista uttaget

Senast vi utgår den månaden efter att en fysisk person upphört att bedriva näringsverksamhet ska uttag av de kvarvarande tillgångarna och skulderna i verksamheten bokföras mot eget kapital. Ingår kontanta medel i det som ska tas ut ska uttaget i denna del bokföras senast dagen efter det att uttaget skett. På den bokföringsorder som verifierar uttaget ska samtliga tillgångar och skulder som tas ut antecknas. Uttaget ska redovisas på samma sätt och till samma belopp som en försäljning till utomstående.

Den dag som näringsverksamheten har avslutats börjar fristen löpa för bokföring av den överföring av tillgångar och skulder från näringsverksamheten till privatpersonen som genomförts i och med att näringsverksamheten upphört. När bokföring ska ske följer av allmänna bestämmelser om bokföringstidpunkt och beror på om uttaget avser kontanta medel eller enbart tillgångar och skulder.

Det sista räkenskapsåret	En enskild näringsidkare som är skyldig att avsluta räkenskaperna ska göra ett årsbokslut eller en årsredovisning för det sista räkenskapsåret. Den sista dagen på detta räkenskapsår är den sista dag då näringsverksamheten bedrivs eller, om den inte kan bestämmas, den 31 december det år verksamheten avvecklas.
Årsbokslut eller årsredovisning	Resultaträkningen ska visa näringsverksamhetens resultat under året inklusive resultateffekterna av det sista uttaget av tillgångar och skulder. Balansräkningen ska visa att näringsverksamheten inte längre har några tillgångar och skulder.
Arkivering	Skyldigheten att bevara räkenskapsinformation samt maskinutrustning och system upphör vid utgången av det tionde året räknat från utgången av det kalenderår under vilket räkenskapsåret avslutades.

37.3 BFNAR 2004:3 Skyldighet att upprätta årsbokslut vid gemensamt bedriven näringsverksamhet

Ikraftträdande	Det allmänna rådet trädde i kraft den 1 juli 2004.
När gäller det allmänna rådet?	Det allmänna rådet ska tillämpas av den som är fysisk person och driver näringsverksamhet med gemensam bokföring enligt 4 kap. 5 § BFL. Rådet behandlar förutsättningarna för att skyldighet att upprätta årsbokslut ska föreligga.
Bedömning	Vid bedömning av om årsbokslut ska upprättas ska beräkning av nettoomsättningen ske utifrån respektive persons andel av nettoomsättningen och inte utifrån den totala nettoomsättningen för den gemensamt bedrivna verksamheten. Om två eller flera personer samverkar i ett enkelt bolag är detta inte någon juridisk person. Vid bedömningen av om ett företag ska upprätta årsbokslut är det därför nettoomsättningen för den fysiska personens verksamhet som ska beräknas. I de fall flera fysiska personer samverkar och har en gemensam bokföring är det – såsom lagen är utformad – den fysiska personens andel av den gemensamma verksamhetens nettoomsättning som är avgörande för om årsbokslut ska upprättas.

37.4 Inkomstskatt

Sambandet	Vilka tillgångar och skulder som ska hänföras till näringsidkaren privat respektive till näringsverksamheten har betydelse i skattesammanhang. Det är inte bara förmögenhetstaxeringen som kan komma att påverkas utan även när det gäller
------------------	--

ränteinkomster eller ränteutgifter påverkas resultatet i näringsverksamheten eller i inkomstslaget kapital. Vidare kan underlaget för räntefördelning och avsättning till expansionsfond komma att påverkas.

Frågor

Uttag av skuld i näringsverksamheten

Enligt Skatteverkets uppfattning går det inte att öka kapitalunderlaget för räntefördelning och avsättning till expansionsfond genom att ”plocka ut” en skuld ur näringsverksamheten och hävda att den tillhör den ”privata sfären”. Om medlen använts i näringsverksamheten ska också skulden enligt god redovisningssed höra till näringsverksamheten. Någon fri allokeringsrätt avseende skulder finns inte. För att näringsidkaren ska kunna ta ut en skuld ur näringsverksamheten krävs det antingen att medlen inte längre använts i näringsverksamheten, dvs. en ändrad användning eller att medlen direkt kan hänföras till en specifik tillgång och att även denna tas ut ur verksamheten.

Frågan har prövats av Regeringsrätten i dom den 25 oktober 2004, målnr 6686-02. BFN har i yttrande till Regeringsrätten anfört bl.a. att nämndens rekommendation BFN R 11 behandlar hur bokföringsskyldigheten ska fullgöras i enskild näringsverksamhet. Som ovan nämnts trädde rekommendationen i kraft den 1 januari 1999 men blev inte tillämplig fullt ut förrän året därefter. Fram till och med inkomståret 1999 kan det därför inte sägas vara oförenligt med god redovisningssed att underlåta att bokföra en skuld i enskild näringsverksamhet, även om de upplånade medlen används för att finansiera anskaffandet av en tillgång som bokförs i näringsverksamheten. För tiden under vilken BFN R 11 ska tillämpas är det däremot inte i överensstämmelse med god redovisningssed att underlåta att bokföra en skuld i enskild näringsverksamhet om det kan klarläggas att de upplånade medlen används för att finansiera anskaffningen av en tillgång som bokförs i näringsverksamheten. Eftersom målet avsåg taxeringsår 2000 konstaterade Regeringsrätten att man hade rätt att underlåta att bokföra den aktuella skulden i räkenskaperna.

En skuld som finns i räkenskaperna fr.o.m. 1 januari 2000 ska, enligt Skatteverkets uppfattning, beaktas vid beräkning av kapitalunderlaget oavsett om den senare plockas ut ur räkenskaperna. Motsvarande gäller för skulder som uppkommer fr.o.m. 1 januari 2000 om medlen används för att förvärva näringsstillgångar. Sådana skulder ska beaktas vid beräkning av

kapitalunderlaget oavsett om de bokförts i näringsverksamhet IFRS 1, IAS 26 och IAS 29 är inte tillämpliga för svenska juridiska personer

eten. Däremot ska en skuld som plockats ut från näringsverksamheten före den 1 januari 2000 inte beaktas så länge som den inte på nytt läggs in i räkenskaperna. Ett sådant synsätt bekräftas av BFN:s yttrande till Regeringsrätten i ovan nämnda mål.

Moms i inkomstdeklaration, kapitalunderlag för räntefördelning och koppling till företagets redovisning

Momsskuld/-fordran som en enskild näringsidkare redovisar i inkomstdeklarationen ska inte ingå i kapitalunderlaget för räntefördelning. För de näringsidkare som redovisar momsen i inkomstdeklarationen innebär god redovisningssed att någon momsskuld/-fordran inte ska redovisas i företagets balansräkning. Har näringsidkaren ändå redovisat momsbeloppet i balansräkningen eller motsvarande underlag för de näringsidkare som inte behöver upprätta bokslut tar bestämmelserna i 33 kap. 10 § IL över med innebörd att varken momsskuld eller momsfordran ska medräknas i kapitalunderlaget. Se vidare Skatteverkets skrivelse 2004-10-11, dnr 579473-04/111, Moms i inkomstdeklaration, kapitalunderlag för räntefördelning och koppling till företagets redovisning.

Beskattningsår vid start/nedläggning/start samma kalenderår

En fysisk person startar en enskild näringsverksamhet den 1 mars 2003. Denna verksamhet avslutas den 30 juni samma år. Den 1 augusti startar samma person en annan verksamhet. Denna verksamhet är helt skild till sin art från den tidigare verksamheten, Den 31 januari 2004 upphör den enskilda verksamheten. Vilket eller vilka beskattningsår ska eller får tillämpas vid 2004 och 2005 års taxeringar?

Näringsidkaren får vid en och samma taxering ha bara ett beskattningsår för sin näringsverksamhet. Han får som första räkenskapsår 1 mars–30 juni 2003. Som andra räkenskapsår får han välja mellan 1 augusti–31 december 2003 och 1 augusti 2003–31 januari 2004. Skatteverket anser att om två räkenskapsår har avslutats under 2003, vilket innebär att det andra räkenskapsåret har avslutats 31 december 2003, ska dessa tillsammans utgöra beskattningsår. Se vidare Skatteverkets skrivelse 2005-01-18, dnr 584332-04/111, Beskattningsår vid start/nedläggning/start samma kalenderår.

37.5 Rättspraxis m.m.

Rättspraxis	– Räntefördelning och ombokning av skuld mot kapitalkontot, RR:s dom 2004-10-25, mål nr 6686-02
Skatteverkets ställningstaganden	– Moms i inkomstdeklaration, kapitalunderlag för räntefördelning och koppling till företagets redovisning, 2004-10-11, dnr 579473-04/111
	– Beskattningsår vid start/nedläggning/start samma år, 2005-01-18, dnr 584332-04/111